

سوالات قواعد فقه ۱

- ۱- فرق قاعده و مسئله فقهی را بیان کنید؟
- ۲- حکم تاسیسی را تعریف کنید؟
- ۳- قاعده لاضرر را توضیح دهید؟
- ۴- تفاوت قواعد فقه با مسائل فقه و قاعده فقهی و ضابط فقهی را با ذکر مثال تعریف کنید؟
- فاوت قواعد فقه و قواعد اصول فقه را بنویسید؟
- ۵- انواع تقسیمات اکراه را بنویسید؟
- ۶- تفاوت قاعده اکراه - اضطرار و دفاع مشروع را بنویسید؟؟
- ۷- اگر اکراه کننده در زنا شخص ثالثی باشد مهرالمثل به عهده چه کسی است؟
- ۸- آیا اضطرار به غیر برای دفع ضرر از خود جایز است؟ همچنین آیا اضرار غیر برای دفع ضرر از دیگری جایز است؟
- ۹- اگر کسی برای دفع ضرر از دیگری خود متحمل ضرر شوند می تواند از شخص درخواست کننده تقاضای خسارت کند؟
- ۱۰- در دفاع مشروع منظور از اینکه حمله و خطر باید واقعی باشد، ضرورت داشته باشد چیست؟

جوابیه قواعد فقه ۱

- جواب ۱- دو تفاوت عمده میان قاعده و مسئله فقهی وجود دارد:

۱- تفاوت موضوعی: موضوع قاعده فقهی وسیعتر از موضوع مسئله فقهی است،
بدین

صورت که مسائل متعدد فقهی زیرمجموعه قاعده فقهی است و میتوان قاعده را بر
جمع

مسائل تطبیق نمود

۲- تفاوت از نظر شمول نوعی و فردی: بی تردید افراد بسیاری مندرج در قاعده و
مسئله فقهی میشود اما افراد تحت پوشش قاعده، انواع و اصناف بوده و جزئیاتی
که در

تعریف قاعده اخذ میشود، جزئیات اضافی نوعی است در حالیکه افراد زیرمجموعه
مسئله فقهی افراد شخصی و مصادیق عینی میباشد

جوابیه ۲- حکم تأسیسی در برابر حکم امضایی، حکمی را گویند که شارع مقدس
آن را برای

نخستین بار، بدون هیچپیشینه‌های نزد عرف و عقلا اختراع و تشریع کرده است،
مانند

بسیاری از احکام پنجگانه تکلیفی همچون نماز، روزه و ارث و نیز احکام
کیفری، همچون

قطع انگشتان دست دزد

جوابیه ۳ مفهوم قاعده ی لازم؛ نفی مشروعیت هرگونه ضرر است. به عبارت
دیگر در اسلام

اضرار به غیر، نه در مرحله ی قانونگذاری و نه در محله اجرا، مشروعیت ندارد. یا به دیگر

سخن در اسلام حکمی تشریع نگردیده که منجر به ضرر و تضییع حقوق دیگری شود و

اجازه یا ضرار بر کسی داده نشده است.

جوابیه ۴-لف: در مسئله فقهی موضوع حکم امر جزئی و خاص است مثل: نجاست خون و حرمت و وجوب نماز و روزه ولی در قاعده فقهی موضوع حکم عام و کلی است و بر موارد متعدد منطبق می شود مثل: انطباق کلی بر مصادیق خود مانند: قاعده در آنکه احکام همه موارد شبهه در این قاعده یکجا بیان شده و بر همه آنها منطبق می شود.

ب: تفاوت قاعده فقهی با ضابط فقهی: برخی از دانشمندان عقیده دارند که فرق بین ضابط فقهی و قاعده فقهی آن است که دایره و قلمرو و قاعده فقهی وسیع تر از ضابط فقهی است، یعنی بر خلاف ضابط فقهی که مختص به باب خاصی از ابواب فقه است قاعده در ابواب مختلف کاربرد دارد. مثل: قاعده لا ضرر و قاعده نفی حرج و قاعده ضحان ید ید که اختصاص به غصب ندارد. البته این نظریه با عقیده بسیاری از فقهای ما مغایرت دارد. در قواعد فقه علامه بجنوردی که چند قاعده به نام قاعده فقهی نام برده شده که تنها در باب خاصی کاربرد دارد مانند: قاعده ام.

جوابیه ۵-۱- نفسی و غیره ۲- مادی و معنوی ۳- کامل و قاصر ۴- اکراه در معاملات و محرمات

جوابیه ۶- در هر سه مورد شخص مکره و مضطر و مدافع برای اینکه ضرری از خود یا کسانی دفع کند دست به یک عمل می زنند که به ظاهر جرم و حرام است. ولی

هر کدام از اینها عنصری دارند که بوسیله آن از مشترکان خود جدا و متمایز می شوند : توضیح: در تعریف و ماهیت اکراه پای یک انسان دیگر و تهدید آن در میان است این عنصر اکراه را از اضطرار جدا می سازد ولی در دفاع مشروع عنصر جدا کننده آن هجوم و حمله است و در واقع هر یک از این سه عنوان با یک ویژگی از هم جدا می شوند در صورتی که خصوصیات آنها مشترک است , گاهی گفته می شود که اکراه فاقد رضا و طیب نفس است ولی اضطرار با رضایت و طیب نفس توأم است

جوابیه ۷- در فروض مختلف شرح داده شود . ۳ حالت متصور است اول : اینکه شخص ثالث هر دو نفر را به زنا مکره است دوم : تنها زن مورد اکراه قرار گرفته سوم : تنها مرد مکره شده است * * * * در حالت اول : مهرالمثل به عهده اکراه کننده است زیرا که او اقوی از مباشر است در حالت دوم : که مرد مکره نیست و تنها زن مکره شده است مهرالمثل به عهده زانی است . در حالت سوم : زن با میل و رغبت به زنا تن داده است در این صورت زن مهریه ندارد

جوابیه ۸- الف: در مواردی که شخص برای اتراز از ضرر مالی و دفع ضرر از خود به دیگری ضرر وارد می کند نمی توان گفت که اضطرار رافع مسئولیت است . زیرا در بحث شرایط گفته است که یکی از شرایط جریان قاعده امتنانی بودن است . در اینجا جریان قاعده نسبت به عامل زیان امتنانی است ولی نسبت به زیان دیده خلاف امتنان است . در مواردی که شخص برای حفظ جان خود یا دیگران مضطر شود به غیر ضرر بزند بدون اشکال اضرار به غیر جایز است . زیرا با نفس مومن هیچ چیزی معادل نیست

ب: اگر کسی برای دفع ضرر مالی از غیر به دیگران ضرر مالی وارد کند دلیلی بر جواز وجود ندارد بلکه می توان گفت که این مورد از موارد اضطرار خارج است .

زیرا عامل زیان را هیچ ضرورتی وادار به زیان و اضرار به دیگران نمی کند . اما اگر اضرار به غیر برای حفظ و نجات جان آدمی باشد بدون تردید جایز بلکه واجب است زیرا هیچ چیزی نمی تواند با ارزش جان برابری کند

جوابیه ۹- اگر درخواست کننده متوجه باشد که دفع ضرر از او متضمن ضرر مالی بر مدافع است در این صورت بعید نیست که درخواست کننده ضامن خسارت باشد . زیرا درخواست و اقدام در مقابل عمل مدافع اجرةالمثل نیز بپردازد .

جوابیه ۱۰- حمله و خطر باید واقعی باشد . منظور واقعی بودن حمله است واقعیت تجاوز به این است که مدافع احراز کند که او قصد حمله و تجاوز دارد اگر مدافع گمان کند و یا احتمال دهد مجرد احتمال نمی تواند مجوز دفاع باشد و بتواند به او آسیبی برساند ، مدافع حق ندارد دفاع را آغاز کند مادامی که قصد تجاوز محقق نشده است ولو به طریق ظنی که امثال آن با ظن ثابت می شود .